

Rita Grāvere

Profesore Genovefa Jēča – “Anatome augstskolā, zinātnē, dzīvē”¹

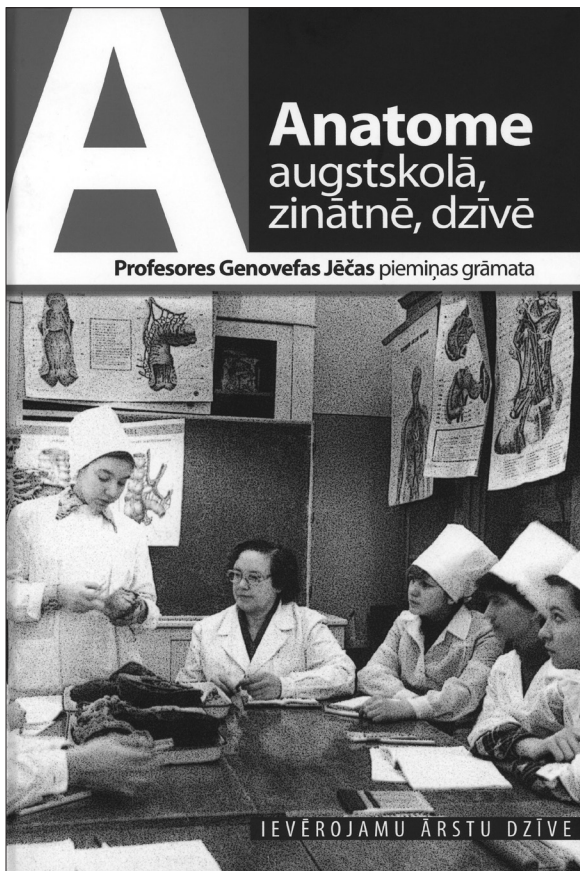
Lielā mērā pateicoties profesores Ainas Dālmanes pūlēm un profesores Genovefas Jēčas mazmeitas Kristīnes Baumanes atbalstam, 2015. gada pavasarī sērijā “Ievērojamu ārstu dzīve” iznāca profesores Genovefas Jēčas piemiņas grāmata “Anatome augstskolā, zinātnē, dzīvē”. Sākotnējā iecere bija apkopot profesores dzīves atspulgus, ko rakstītu viņas skolēni un kolēģi, tiem pievienojot dokumentus, agrāk publicētas intervijas ar profesori un par viņu. Taču darba gaitā mazās atmiņu skicītes pārauga diezgan apjomīgā grāmatā (aptuveni 150 lappuses).

Medicīnas vēsturnieks profesors Arnis Vīksna ievadīja grāmatu ar viņa paša mestu tiltu pāri laikmetiem vai vairākām anatomu paaudzēm, kuru ceturto pakāpienu iezīmē t. s. profesores G. Jēčas laiks anatomikumā. Zīmīgi, ka arī pati G. Jēča vistiešākajā veidā bija tilts starp diviem lieliem profesoriem – Jēkabu Prīmani, pie kura viņa bija sākusi mācīties vēl kara gados, un pēckara laika Anatomijas katedras vadītāju profesoru Vasiļiju Kalbergu, kura skolniece viņa bija. No abiem saviem skolotājiem G. Jēča mantoja uzskatu, kas pārtapa arī par viņas darba kredo, ka anatomija ir visas medicīnas pamats.

Grāmatas 2. daļu veido dokumentu publikācijas – apliecību, lūgumu, iesniegumu, raksturojumu, kā arī 1951. gadā rakstītās autobiogrāfijas un apbalvošanas lapas –, atsedzot visai zīmīgas liecības par padomju laiku.

3. daļa ietver agrāk publicētos tekstus jeb laikrakstu ziņas un intervijas, ko noslēdz pašas profesores atskats “Zinātne un mana dzīve”.

¹ Anatome augstskolā, zinātnē, dzīvē: Profesores Genovefas Jēčas piemiņas grāmata. – Rīga: Medicīnas apgāds, 2015. – 151 lpp.

Profesores Genovefas Jēcas piemiņas grāmatas vāks

Savukārt grāmatas 4. daļā apkopotas viņas kolēģu un skolēnu atmiņas un apceres. Tās ievada senāko un ilggadējo kolēģu A. Dālmanes, Janīnas Danusēvičas un Mirdzas Āboltiņas atmiņas, kurām seko vidējās paauzdes – vispirms jau skolēnu, tad jau kolēģu – Sarmītes Bokas, Gundegas Knipšes, Ilvas Duļevskas, Džannas Krūmiņas – atmiņas par kopā pavadītajiem gadiem. Visas tās ir interesantas, jo atsedz kādu noteiktu profesores rakstura šķautni. Varbūt neparastāki ir Jāņa Liepiņa rakstītie vārdi par pēckara studiju laiku, kad viņš ar sev piemītošo ironiju atsauc atmiņā mācību gadus, piedēvēdams sev G. Jēcas izmēģinājuma trustīša lomu, kas tomēr jaunajos, nedrošajos laikos radīja zināmu stabilitātes sajūtu.

Brīnišķīgas rindas par savu nākamo sievasmāti uzrakstīja arī profesors Jānis Zaļkalns. Ievērojams ir arī profesora Jura Salaka atmiņu stāstījums par savu skolotāju, vienlaikus sniedzot interesantas liecības par muzeja vēsturi, atsedzot profesores labvēlīgo attieksmi un mīlestību pret muzeju.

Atmiņu stāstījumu virkni noslēdz mazmeitas Kristīnes Baumanes rakstītais par izcilo omi.

Grāmatas pēdējo, t. i., 5. daļu “No dzimtas arhīva” izveidoja profesores radinieki, sniedzot daudzas šīs interesantās Latgales dzimtas vēstures liecības. Izdevumā atainots arī dzimtas koks. Grāmatu noslēdz pielikumi ar profesores bibliogrāfijas materiāliem.

Pārlasot grāmatu un salīdzinot to ar līdzīgiem izdevumiem, vērojamas atšķirības: vispirms jau citāda ir struktūra – interesanta un savdabīga. Iespējams, ka vecākā un vidējā lasītāju paaudze atturēsies no padomju laika sauso, formālo dokumentu lasīšanas, bet iespējams, ka jaunākajai paaudzei – it īpaši medicīnas studentiem – šie dokumenti liksies amizanti un radīs interesi.

Sava laika liecinieku – kolēģu un studentu – publicētās atmiņas savukārt nākotnē kalpos par to nepieciešamo vēsturisko pamatu, ko pētniekiem grūti atsegt tikai pēc dokumentiem. Mediķu un citu lasītāju saime ir saņēmusi lielisku dāvanu – grāmatu par vēl viena izcila mediķa mūža piepildījumu.

Rīta Grāvere, *Dr. hist.*

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

rita_gravere@inbox.lv